

Головань Світлана Віталіївна,
*студентка 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Некіт К.Г.*

ЗНАЧЕННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Інститут сім'ї посідає важливе місце в суспільстві та державі. Від розвитку та становлення цієї ланки багато в чому залежить розвиток та благополуччя суспільства і держави в цілому. Відповідно сім'я як одна з найважливіших форм організації життя людей перебуває під посиленою правовою охороною та захистом держави. Соціально – економічний розвиток в українському суспільстві, еволюція сімейних відносин та ставлення до шлюбу цілком об'єктивно і законірно зумовлюють необхідність існування інституту шлюбного договору в сімейному законодавстві України.

Шлюбний договір являє собою яскравий приклад найбільш суттєвих новел сімейного законодавства. Поява цього інституту в сімейному праві України у 1992 р. уперше надала можливість укласти шлюбний контракт (договір) особам, які збиралися укласти шлюб. Це поставило юридичну науку взагалі та науку сімейного права зокрема перед необхідністю детального вивчення шлюбного договору як інституту сімейного права, а також ретельного вивчення його ролі та значення для суспільства, для регулювання шлюбно – сімейних відносин, спрямувало увагу юристів на розгляд умов, порядку укладання та виконання шлюбного договору, умов його дійсності та на відповідальність за неналежне його виконання.

Сімейне право регулює певну категорію суспільних відносин, які виникають між особами, що перебувають між собою в шлюбі або за родинними чи іншими ознаками є членами сім'ї. При цьому сімейне законодавство регулює загалом дві групи сімейних відносин: особисті немайнові та майнові. Серед останніх особливе місце посідають майнові відносини, що виникають між подружжям, зокрема, із приводу володіння, користування, розпорядження майном, набутим до шлюбу чи в період шлюбу. Відповідно сімейне законодавство передбачає спеціальний правовий механізм врегулювання таких відносин шляхом установлення для них відповідного правового режиму.

Особливості шлюбного договору полягають як у порядку його укладення, так і в його змісті. Зокрема, укладення шлюбного договору є правом, а не обов'язком осіб; шлюбний договір відповідає загальним ознакам, що властиві цивільно – правовим правочинам у цілому; шлюбний договір укладається тільки в письмовій формі та підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню; шлюбний договір можуть укласти особи, які подали заяву про реєстрацію

шлюбу до органів державної реєстрації актів цивільного стану, а також особи, які перебувають у шлюбі; шлюбний договір регулює лише майнові відносини; умови шлюбного договору обмежені при встановленні чинним законодавством режимами власності на майно: особистої приватної, часткової, спільної сумісної; умови шлюбного договору не можуть ставити одного з подружжя в надзвичайно не вигідне матеріальне становище, а також не можуть обмежувати подружжя як власника у праві щодо розпорядження належним йому нерухомим чи рухомим майном.

У юридичній літературі висловлювалися різні точки зору про правову природу шлюбного договору. Окремі автори пропонують розглядати його як окремий вид подружніх договорів. Так, наприклад, І. Жилінкова вважає шлюбний договір як один із видів договорів що укладаються подружжям, тобто видом подружніх договорів [1, с. 33]. Таку думку важко заперечити, адже це дійсно так, але вона не повною мірою розкриває правову природу шлюбного договору. Інші автори вважають його переважно цивільно – правовим договором [2, с. 115]. Доречно зауважити, що є всі підстави вважати шлюбний договір різновидом цивільно – правових договорів.

По суті, укладення шлюбного контракту – це можливість попередження і, як наслідок, уникнення непотрібних і небажаних конфліктних ситуацій та суперечок, а також, певною мірою, гарантія від укладення шлюбів за розрахунком та фіктивних шлюбів. Шлюбний контракт спроможний розв'язати багато проблем, які чекають подружжя у майбутньому. У будь – кого їх може з'явитися безліч [3, с. 9]. Від цього ніхто не застрахований. І хоча шлюбний контракт – не панацея від усіх сімейних негараздів, усе ж таки, мабуть, варто захистити свої інтереси у шлюбі саме таким чином.

Шлюбний договір відповідно до його правової природи є особливим різновидом цивільного договору, специфіка якого полягає в тому, що за своїм суб'єктним складом, який визначається Сімейним кодексом України, водночас він є і сімейно – правовим, а предмет регулювання, основу якого становлять відносини власності, має переважно цивілістичні риси [4, с. 27 – 28]. Так, за своїм змістом шлюбний договір, як правило, не є однорідним, а може містити елементи різних договорів і звідси вважатися змішаним договором, що відповідає вимогам ч. 2 ст. 328 ЦК України [5].

Л. Липець з приводу значимості шлюбного договору для України зазначає, що за свої понад 10 років існування інституту шлюбного договору в пострадянському законодавстві, шлюбний договір вже зазнав певних змін, і продовжує зазнавати їх і сьогодні. Цей вид правочину поступово завойовує все більше прихильників, а в перспективі, вважаю, він користуватиметься ще більшим попитом серед наречених та подружжя, а отже, у юристів попереду чимало робо-

ти по вдосконаленню цього вагомого і значущого для сімейного права інституту [6, с. 41].

Таким чином, шлюбний договір виступає особливим способом урегулювання наявних між подружжям майнових відносин або майнових відносин, що можуть виникнути в майбутньому, засобом захисту майнових прав подружжя, а також засобом здійснення майнових обов'язків.

В Україні шлюбний договір ще не знайшов широкого поширення, що в більшості своїй викликано недостатнім врегулюванням з боку держави. Переважна більшість країн світу давно визнали доцільність існування інституту шлюбного договору в законодавстві. В різних країнах цей інститут має свої особливості, проте мета його існування єдина – надати подружжю достатньо широкі можливості для самостійного визначення своїх майнових відносин у шлюбі, щоб вони мали змогу, при необхідності, змінити режим майна, встановлений законом, який автоматично починає діяти з моменту укладання шлюбу. Не може бути винятком у вирішенні даної проблеми і правова система України. В межах правової реформи в Україні було б позитивним запозичення зарубіжного досвіду в правову систему України.

Література:

1. Жилинкова, И. В.. Брачный договор : научное издание / И. В. Жилинкова. – Харьков : Ксилон, 2005. – 176 с.
2. Комментарий к Семейному кодексу Российской Федерации / М.В. Антокольская, Ю.А. Королев, И.М. Кузнецова и др. – М.: «Издательство БЕК», 1996. – 512 с.
3. Ульяненко О.О. Шлюбний договір у сімейному праві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О.О.Ульяненко. – Київ, 2003. – 20 с.
4. Тімуш І. С. Правова природа шлюбного договору / І. С. Тімуш // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 25 – 31.
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40. – Ст. 356.
6. Липець Л. В. Шлюбний договір в Україні і в світі: порівняльні аспекти шлюбного і трудового договорів, а також шлюбних договорів в Україні і в США / Л. В. Липець // Юридична наука. – 2015. – № 8. – С. 27-41.